

nebo ustoupit k sousední skupině, vytvořte partyzánské oddíly a ustupujte do hor a lesů. Pro ten případ zásobte se zejména zbraněmi, střelivem, proviantem a zdrav. materiálem. Vhodné prostory pro tuto činnost vyhledejte ihned a hlavní nám oznamte a vybavte radiostanicemi. Partyzáni musí mít možnost snadného působení proti důležitým komunikačním uzlům, zejména v týlu event. fronty v Karpatech. Proto vyhledávejte vhodné prostory na severovýchodním Slovensku a přechody pro spojení s Rusy. Vyzvěte příslušné činitele na Podkarpatské Rusi, aby se obdobně připravili. Spolupracujte těsně se sovětskými a našimi jednotkami, parašutisty a výsadečnými oddíly.

4. Zatímním velitelem vojenské organizace na Slovensku pověřuji pplk. Golia-na. Proti Jurechovi není zásadních námitek, nebude-li jednání s ním, pokud je pod dozorem, nebezpečné pro organizaci. Utvořte ústřední voj. velitelství, proveďte výběr podřízených velitelů, vydejte směrnice a konkrétní úkoly, upravte spojení a zajistěte styk s českými zeměmi.

5. Uprchlé sovětské zajatce na Slovensku a Podkarpatské Rusi vyzbrojte již nyní a poskytněte jim výpomoc k živobytí. Uprchlé studenty z českých zemí podchyťte vojensky a použijte k vojenským akcím. Hlaste nám přesné umístění obou skupin.

SÚA Praha. Ch 37-92-5/195—197. Originál. Strojopisný priepis.

57

1944, apríl 5. [Berlín.] — Záznam dôverného hlásenia nemeckého vyslanca v Bratislave H. E. Ludina o vnútropolitickej, hospodárskej a vojenskej situácii na Slovensku.

Z Bratislavy sa dôverne oznamuje: Slovensko oslávilo prednedávnom piate výročie svojho vzniku. Keď sa pri tejto príležitosti pozrieme späť na uplynulých päť rokov, na obťažné pomery, za ktorých bolo Slovensko založené, na výsledky, ktoré tento malý štát dosiahol v uplynulom období, a na postavenie, ktoré dosiahol medzi európskymi národmi, musíme dôjsť k absolútne pozitívnemu úsudku. Na Slovensku je pokoj a poriadok, riešenie sociálnych problémov napreduje, a tým sa odstraňuje napätie v nižších vrstvách obyvateľstva. Hospodárske ťažkosti, ktoré sa najmä na úseku priemyslu pri založení štátu zdali neprekonateľnými, sú odstránené a dnes má Slovensko aktívne konto v zahraničnom obchode takmer so všetkými európskymi krajinami. Na Slovensku dnes nie sú partizáni, o prípadoch sabotáže nemôže byť ani reči — štát pôsobí nielen ako vnútropolitický činiteľ kludu a poriadku, ale spláca svoj podiel aj v boji za zachovanie európskeho kontinentu tak po stránke hospodárskej, ako aj vojenskej.

Tento dojem vzniká pri pozorovaní slovenských pomerov z istého odstupu a právom zostáva aj pri hlbšom a bližšom pozorovaní pomerov a ich jednotlivých stránok.

V oblasti vnútornej politiky sa situácia celkove vyostrila. Kruhy, ktoré stáli doteraz vždy na nemeckej strane, sa pod dojmom udalostí užšie a pevnejšie zomkli. Počet týchto stranických prívržencov nie je, bohužiaľ, veľmi veľký. V posledných mesiacoch sa doplnil z masy tých, ktorí ustavične kolíšu a menia svoje chovanie podľa zprávy z frontov. Najväčšia časť tejto fluktuujúcej masy sa však priklonila k tým, ktorí stáli vždy viac alebo menej otvorene proti Nemecku. Odpor

týchto kruhov proti zväzkom a spolupráci s Nemeckom sa opäť zostril. Komunisti pritom nehrajú veľmi významnú úlohu, zato však Česi a ich prívrženci Čechoslováci. Tlač vedie v posledných mesiacoch boj proti Čechom a zasadzuje sa za ich vysídlenie. Veľká časť národa je však opäť prístupná českému vplyvu. České knihy, filmy, divadelné hry, ktoré sa predtým energicky odmietali, sa teraz znovu prijímajú so záujmom, v koncertných kaviarňach sa s nadšením spievajú české šľagre a ľudové piesne.

Tak vzniká dojem, že hlasy tlače možno zodpovedajú oficiálnym zámerom, ale nie prianiu obyvateľstva. Podvratná česká propaganda pracuje dnes otvorenejšie než kedykoľvek predtým. V poslednom čase sa zase množia prepady Nemcov a nacionálnych Slovákov. Väčšinou v tom má prsty česká inteligencia. Polícia sa v týchto prípadoch chová veľmi čudne. Vo viacerých vierohodných prípadoch zatkla napadnutého (Nemca alebo Slováka) so zdôvodnením, že provokoval, a nestarala sa o útočníka, hoci jeho provokatívny postup bol celkom jasný.

Slovensko je ešte stále, a dnes viac než kedykoľvek predtým, rojiskom ozaj fantastických chýrov, ktoré sa v celej krajine bleskurýchlo rozširujú. V poslednom čase letí krajinou celý roj chýrov, ktoré sa zaoberajú aj osobou prezidenta dr. Tisu a dr. Tukom. Premyslená ohováračská kampaň smeruje proti bratislavskému hlavnému starostovi dr. Belovi Kováčovi. Skutočnosťou je, že Kováč pre svoje korektné chovanie voči Nemcom nie je obľúbený u radikálnych Slovákov, vytýkajú mu predovšetkým to, že nepreviedol dosť úspešne slovakizáciu Bratislavy. Jeho odstúpenie je takmer isté, pretože nie je medzi obecnými radcami, ktorých navrhuje Hlinkova strana pre Bratislavu.

Nový zákon o obecných samosprávach znamená nový ťažký úder pre nemecké a maďarské národné skupiny. Prakticky sa táto reforma zákona prejaví tak, že nemecká národná skupina nielenže stratí v rade obcí svojich zástupcov v obecných radách, ale v niektorých zvlášť krikľavých prípadoch nebude mať dokonca nijakého obecného radcu v obciach, kde mala dovtedy vlastného starostu (napr. Poprad). Tento zákon je príkladom toho, že zo slovenskej strany národný boj pokračuje veľmi rozhodne, cielavedome, ale aj veľmi šikovne. Nemecká národná skupina je pritom v zložitej situácii, pretože jej v národnom boji následkom nasadenia veľkého počtu SS dobrovoľníkov na front chýbajú najschopnejší a najspešlivejší muži.

Kým Nemci na Slovensku prinášajú dnes viac ako kedykoľvek predtým krvavé obeť v európskom boji za slobodu, vojenská účasť Slovákov je už len symbolická. Slovenská armáda, ktorá si vedela za krátky čas svojej existencie získať úctu, uznanie a slávu, stratila na jeseň minulého roku svoju povesť za niekoľko hodín, keď sa Rýchla divízia dala na bezhlavý ústup a bola úplne rozprášená.

Slovenská armáda disponovala výborným ľudským materiálom. Slovenský vojak je sám osebe odvážny a húževnatý, najmä stíhači sa vyznamenali. Dnes je vojsko zamorené antinemeckými a komunistickými tézami a už dávno nie je tým spoľahlivým nástrojom, akým bolo ešte pred rokom. Na tomto vývine má nemaľú vinu dôstojnícky sbor, ktorý bol vychovaný ešte celkom v českom duchu. Ešte stále je v jeho radoch veľa Čechov a českých legionárov (slovenský minister obrany generál Čatloš bol sám legionárom). Spomínané udalosti na východnom fronte dali podnet k celému radu vojensko-súdnych pokračovaní. Mnohí dôstojníci boli poslaní do výslužby a momentálne je dôstojnícky sbor v reorganizácii, ktorá sa ešte neskončila. Radikálny obrat však sotva možno očakávať.

V slovenskom hospodárskom živote sa vykonalo — zo slovenského hľadiska — mimoriadne veľa. Hospodársky život je konsolidovaný a pracuje s vypätím všetkých síl a s využitím všetkých možností. Slovenské hospodárstvo je dnes bezpochyby cenným stavebným kameňom v európskom hospodárskom živote. Ceny sa síce značne zvýšili, mzdy vzrástli, ale na Slovensku nevidno také neslýchané a nekontrolovateľné stúpanie cien ako v susedných juhovýchodných krajinách. Prejavujú sa skôr deflačné ako inflačné tendencie. Nedostatok peňazí je veľmi

veľký. Jednou z príčin nedostatku peňazí je vývoj nemecko-slovenského clearing-u, ktorého špička aktív pre Slovensko ďaleko prerástla celý slovenský peňažný obeh v hotovosti. Slovenské hospodárske vedenie sa usiluje všetkými prostriedkami znemožniť ďalšie zvýšenie clearingovej špičky. Oficiálne rôznymi finančnými operáciami, ktorými sa slovenský štát na clearing-u angažoval, a neoficiálne radom opatrení, ktoré musia pôsobiť v konečnom dôsledku ako brzda pre export. Sem patrí aj pred niekoľkými týždňami prijatý zákon o poskytovaní úveru. Seriózní posudzovatelia situácie z exportných kruhov, ktoré vyvážajú do Nemecka, zostávajú celkom rozhodne názor, že slovensko-nemecký obrat tovaru bude mať tohto roku značne obmedzený objem, a to v oveľa väčšej miere, ako sa očakávalo.

L[udin]

SÚA Praha. Auswärtiges Amt Berlin (Zahraničný úrad Berlin), 25/417248-417255. Fotokópia strojopisného záznamu. (Z nemčiny preložila HT.)

58

1944, máj 3. [Londýn.] — Intimát II. odboru čs. MNO so zprávami o situácii na Slovensku, získanými čs. zpravodajskou službou v Londýne, ktoré sa týkajú pohybov nemeckého a slovenského vojska a vzťahov vnútri agrárnických odbojových skupín.

Tajné.

^E Príloha k č. j. MNO 198 taj. — II. odbor 1944.

Z naprosto spoľahlivého pramene¹ ze dne 22. 4. 1944:

1. Byly pozorovány transporty německého vojska směrem na Čadcu a části do Brna. Mají špatnou morálku. Dále hlásí shromažďování německých jednotek v Petržalce.

¹ Šlo nepochybně o zprávy od kpt. J. Krátkeho. Část zprávy, označená ako bod 4, je doložená vo zväzku fotokópií slovenských odpisov rádiogramov Slovensko—Londýn ako zpráva od Víta z 22. 4. 1944 (SÚA Praha, b S 40-3).

Posledná časť zprávy od slova „Pozor“ znie však v tomto slovenskom odpise trochu inakšie: „Pozor na informácie od Fraštackého. Ursíny má málo stúpcov, väčšina agrárnikov pre Šrobára.“

Krátkeho ponosy na Fraštackého (Frey), ktorý bol v tom čase spojku ilegálnej SNR do Švajčiarska, obsahuje aj rádiogram z 15. 6. 1944: „VI 061522/44. Upozorňuji na Freye. Mám písemné doklady o falšování zpráv od nás vám, Anně a Klenovi. Prosim, abyste napříště všechny vaše rozkazy a taj. zprávy zaslali jen Zdeně, která je v osobním styku se Šrobárem, Ursínym a Husákem. Jen tak zabráníte falšování vašich nařízení politickým stranám.“ (SÚA Praha. Ch 37-91-29/28. Záznam dešifrovanej došlej depeše. Strojopisný priepis.)

Medzi týmito „zprávami od Víta“ je ďalší heslovitý rádiogram z 22. 4. 1944, ktorý hovorí o unifikácii národných výborov a urýchľovaní vojenských príprav. Podobná, avšak podrobnejšia zpráva s ďalšími údajmi je v odpise intimátu II. odboru čs. MNO, čj. 199 taj. z 3. 5. 1944. Znie takto: „Nynější situace Národních výborů se projevuje v unifikaci a urychlování vojenských příprav, v určení předsedy a jeho centrálního výboru z politických stran. Všeobecně u všech tří politických stran ozývá se tu hlas po Šrobárovi. Sdělte Vaše stanovisko.“

Vojenské vedení má v úmyslu v okamžiku okupace nebo v případě takové situace, že nastane ruský postup, způsobit státní převrat. Chce soustředit mobilizované, organizované síly na severu a východě Slovenska.

Sdělte okamžitě plán Vaší pomoci, hlavně letecké.“ (SÚA Praha. b S 436-1/149. Aj dodatočne dešifrované zprávy rádiostanice Leo z 22. 4. 1944; tamtiež, D 20-32-36/107.)